

Я БОЯГУЗКА.

А хотіла бути героїнею — вдавала героїню. Прикидатися я завжди вміла. Перші дванадцять років життя провела, граючись із п'ятьма старшими братами у битву на Стерлінзькому мості — і хоча я дівчинка, вони віддавали мені роль Вільяма Воллеса, якого вважають одним з наших предків, бо я виголошувала найзапальніші промови. Господи, як я старалася минулого тижня. *Так старалася*, Господи! Але тепер знаю: я боягузка. Певна, що боягузка, після сміховинної угоди, яку уклала з СС-гауптштурмфюрером фон Лінденом. І відтепер розповім вам усе, чого зажадаєте, усе, що зможу пригадати. Усе — аж до *найменшої дрібнички*.

Суть угоди між нами така. Записую, щоб самій нічого не переплутати.

— Спробуймо так, — сказав мені гауптштурмфюрер. — Чим тебе можна підкупити?

Я сказала, щоб мені повернули одяг.

Тепер це прохання здається дріб'язковим. Певна, що він очікував від мене якоїсь зухвалої відповіді — «Дайте мені свободу!», «Перемоги!» — або чогось великодушного, наприклад: «Годі вже мучити того француза з Руху опору, подаруйте йому гідну і милосердну смерть». Чи хоча б чогось, безпосередньо пов'язаного з моїм становищем, наприклад: «Дайте поспати», «Їсти!» чи «Зніміть мене з цієї залізяки, до якої я прив'язана вже третій день». Але я була ладна не спати, голодувати і лишатися випростаною ще довго, аби тільки не в самій нижній білизні — вельми смердючій й інколи мокрій, це було ТАК СОРОМНО. Тепло і гідність, які дарують моя фланелева спідниця

і вовняний светр, тепер для мене значно важливіші за патріотизм чи порядність.

Тож фон Лінден продав мені назад мій одяг — предмет за предметом. За винятком, звісно, шарфа і панчіх, які у мене забрали ще раніше, щоб не повісилася (я намагалася). Светр коштував мені *чотирьох наборів радіошифрів* — цілої партії кодових віршів, паролів, частот. Фон Лінден віддав мені светр негайно — в кредит. Одяг чекав на мене в кімнаті, коли мене нарешті розв'язали по тих трьох жакливих днях, але спершу я навіть не могла вдягнути той клятий светр; та бодай загорнутися в нього, як у шаль, було приємно. Тепер нарешті я в нього влізла і навряд чи зніму колись знову. Спідниця і блузка коштували помітно дешевше за светр, а черевики — всього по одному набору шифрів за штуку.

Усього наборів одинадцять. За останній я мала викупити свою комбінацію. Бачите, як він підлаштував, щоб одяг я отримувала *від верхнього до нижнього* — так, щоб *роздягатися* у всіх на очах щоразу, як отримувала черговий предмет? Він один ніколи не дивився — і пригрозив знов усе забрати, коли я ляпнула, що пропускає розкішне видовище. Тоді вперше всі мої ушкодження було представлено напоказ, і я хотіла, щоб він як слід *роздивився* свій шедевр — особливо руки — а ще, то вперше за довгий час я змогла сама стояти й теж хотіла похвалитися перед ним. Менше з тим, я вирішила обійтися без комбінації — ще й не довелося знову роздягатися й одягатися. Натомість за останній набір шифрів я купила собі запас чорнила, паперу — і трохи часу.

Фон Лінден сказав, що маю два тижні й стільки паперу, скільки забажаю. Головне — щоб виклала усе, що пам'ятаю, про воєнну економіку Британії. Я так і зроблю. Фон Лінден схожий на капітана Гака своїми манерами доволі чесного джентльмена, хоча й жорстокого, а я —

наче Пітер Пен у наївній переконаності, що він гратиме за правилами й буде кріпким на слово. Наразі він слово тримає. Щоб посприяти зізнанню, він видав мені чарівний кремений тиснений папір з «Шато де Бордо», готелю «Замок Бордо», який раніше був в цій будівлі. (Не повірила б, що французький готель може стати аж таким загрозливо похмурим, якби на власні очі не бачила ґраток на вікнах і засувів на дверях. Але їм вдалося зробити безрадісним навіть прекрасне місто Орме.)

Це трохи забагато за один-єдиний набір шифрів, але на додачу до цієї зрадницької оповіді я пообіцяла фон Ліндену власну душу, хоча й не думаю, що він сприйняв це серйозно. Так чи інакше, полегшенням стане написане *бодай щось*, не пов'язане з шифром. Я стільки тих радіошифрів вивергнула з себе — аж нудить. Лише коли ми виклали ті списки на папір, я усвідомила, які запаси того всього насправді накопичила в собі.

Воно і справді достобіса вражає.

ВИ ТУПІ НАЦИСТСЬКІ ВИРОДКИ.

Просто я приречена. Однозначно й без вороття. Зрештою, ви мене розстріляєте, аби що не робила, бо саме так ви вчиняєте з агентами ворога. І саме так вчиняємо з ворожими агентами *ми*. А коли допишу це зізнання, і якщо мене *не* розстріляєте ви, це зроблять удома після суду — адже я колаборантка. Та я дивлюся на всі темні й заплутані шляхи попереду, і цей — легкий, очевидний. Що готує мені майбутнє — залиту в горло каністру керосину й піднесений до вуст сірник? Скальпель і кислоту, як отому хлопчині з Руху опору, який так і не заговорив? Чи мій ще живий скелет завантажать у товарний вагон разом із двома сотнями доведених до відчаю інших і повезуть бозна-куди, щоб сконала від спраги перш, ніж доїдемо? Ні. Тими шляхами я не піду. Цей — найлегший. А на інші страшно навіть дивитися.

Писатиму англійською. На звіт про воєнні дії французькою мені не вистачить словникового запасу, і письмовою німецькою аж настільки вільно не володію. Хтось змушений буде перекласти це все гауптштурмфюреру фон Ліндену. Наприклад, фройляйн Енгель. Вона дуже добре знає англійську. Це вона пояснила мені, що парафін і керосин означають одне й те саме. У нас кажуть «парафін», а в американців він керосин, і десь так само це слово звучить французькою та німецькою.

(Щодо парафіну, керосину, гасу, як хочете, так і називайте. Насправді я не вірю, що у вас є на мене зайвий літр керосину. Чи ви його на чорному ринку берете? А про витрати як звітуєте? *«1 л вибухонебезпечної речовини на страту британської шпигунки.»* У всякому разі — я докладу максимум зусиль, щоб вам не довелося витрачатися на гроші.)

Один із перших пунктів у довгому списку того, що мені запропонували долучити до зізнання, — це «розташування британських аеродромів для вторгнення в Європу». Фройляйн Енгель не дасть збрехати — я розреготалася, прочитавши це. Ви справді думаєте, що мені бодай щось відомо про те, звідки Антигітлерівська коаліція планує почати вторгнення в окуповану нацистами Європу? Я потрапила до УСО, Управління спеціальними операціями, бо добре розмовляю французькою і німецькою й гарно вигадую історії, а до штаб-квартири гестапо в Орме — бо маю геть атрофоване відчуття напрямку. Візьміть до уваги те, що мої наставники сприяли моєму блаженному невіданню про аеродроми, щоб я нічого не змогла розповісти в разі мого полону, і додайте, що я не знаю навіть назви аеродрому, з якого ми вилетіли сюди. Тож дозвольте нагадати: я пробула у Франції менше ніж дві доби, як вашому люб'язному агенту довелося рятувати мене з-під коліс французької вантажівки, повної французьких курей, бо я не туди подивилася, коли переходила вулицю. Це де-

монструє хитрість гестапо. «Людина, яку я врятував від неминучої смерті під колесами, думала, що рух на вулиці лівосторонній. А отже, вона напевно британка, яку скинув на окуповану нацистами французьку територію літак союзників. А отже, я арештую її як шпигунку».

Тобто відчуття напрямку у мене відсутнє. Має дехто з нас таку ТРАГІЧНУ ВАДУ, й мені не варто навіть намагатися спрямувати вас до місць розташування бодай чийхось аеродромів абиде. Хіба хтось дав би мені координати. Мабуть, я могла б їх вигадати, і навіть зробити це переконливо, щоб виграти собі трохи часу — але ж ви мене, зрештою, викриєте.

«Типи літаків у бойовому застосуванні» — також є у списку того, про що маю розповісти. Такий смішний список, Господи. Якби я бодай щось знала чи хотіла знати про типи літаків, я б пілотувала один з них у Допоміжному авіатранспортному підрозділі, як Медді — пілотеса, яка доправила мене сюди — чи працювала б слюсарем або механіком. А не вибовкувала б, як навіжена, факти і цифри для гестапо. (Не буду більше згадувати про свою боязгузливість, бо це вже непристойно. Та й не хочу, щоб ви занудьгували й відібрали ці гарненькі аркуші, а натомість занурили мою голову в таз із крижаною водою і тримали, поки не знепритомнію.)

Ні, чекайте. Деякі типи літаків я знаю. Назву вам всі відомі мені типи, починаючи з «пус мота». То був перший літак, яким керувала моя подруга Медді. Насправді навіть перший, на якому вона літала як пасажирка, перший, до якого взагалі наблизилася. Її історія про те, як я сюди потрапила, починається з Медді. Не думаю, що колись дізнаюся, яким чином потрапила до вас із її національною реєстраційною карткою і посвідченням пілота замість власного паспорта, але якщо розповім вам про Медді, ви збагнете, чому ми прилетіли сюди разом.

ТИПИ ЛІТАКІВ

Повне ім'я Медді — Маргарет Бродатт. Ви маєте її паспорт, тож знаєте. Бродатт — не характерне для Північної Англії прізвище. Але Медді — чисто дівчина зі Стокпорта. На відміну від мене, з відчуттям напрямку в неї все чудово. Вона вміє орієнтуватися по зірках чи за координатами, гадаю, що вона навчилася відчувати напрямок, коли на шістнадцять років отримала від діда мотоцикл. Медді тоді поїхала за Стокпорт, на ґрунтові дороги серед вересових пустищ Пеннінських гір. Стокпорт зусібіч оточений Пеннінами, зеленими, безлісими, де над головою, як на кіноплівці «Technicolor», швидко міняються смуги хмар і сонця. Я знаю про це, бо у звільненні їздила на вихідні до Медді та її діда з бабою, і вона возила мене на мотоциклі на Дарк-Пік. То був один із найчудовіших днів мого життя. Була зима, сонце вигулькнуло, може, хвилин на п'ять, і навіть тоді так само падав сніг із дощем — власне, вона мала три дні вихідних через нелітну погоду. Але протягом п'яти хвилин Чешир був увесь зелений і блискучий. Дідусь Медді тримає крамницю мотоциклів і купив на чорному ринку трохи бензину до мого приїзду. Записую все це (хоч воно і не має стосунку до типів літаків), бо доводить: я знаю, як почувалася Медді на вершечку світу, коли її глушило ревіння чотирьох вітрів і двох циліндрів двигуна, і ціла Чеширська рівнина з її зеленими полями і червоними коминами лежала в неї під ногами, наче картата ковдра для пікніка.

У Медді була подруга Беріл, яка покинула школу і влітку 1938 року працювала на бавовняній фабриці в Ладдералі, й по неділях вони їздили на пікніки на мотоциклі Медді, бо тільки тоді могли бачитися. Беріл міцно трималася за талію Медді обома руками — точно як я того разу. Ні в Беріл, ні в мене не було захисних окулярів —

а в Медді були. Тієї неділі, в червні, вони проїхали дорогами поміж мурів сухої кладки, зведеної працюючими предками Беріл, на вершечок Гайдаун-Райз, обляпавши брудом голі литки. Того дня Беріл зіпсувала свою найкращу спідницю, і батько змусив її купити нову з полочки в один із наступних тижнів.

— Подобається мені твій дід, — гукнула Беріл Медді у вухо. — Мені б такого! — (Я б теж не відмовилася.) — Уявити тільки, подарував тобі на день народження «сайлент суперб»!

— Казали, він тихий, а він он як реве, — гукнула Медді через плече. — Він не був новий від початку, а через п'ять років і поготів. Я мушу щороку перебирати двигун.

— А дід чому його не перебере?

— Він мені його навіть не віддавав, поки я не розібрала двигун. Або роблю сама, або мотоцикла мені зась!

— Все одно він мені подобається, — гукнула Беріл.

Вони дерлися високими зеленими стежками Гайборн-Райз уздовж залишених тракторами борозн, з яких мало не перелітали вище огорож сухої кладки на повні бруду, кропиви й овець поля. Я пам'ятаю це, уявляю, як воно було. Час від часу — за рогом, з вершечку горба на схилі — видно було зелену низку Пеннінських гір, що безтурботно тягнулися на захід, або фабричні труби південного Манчестера, які вишмаровували синій небосхил на півночі чорними димами.

— Ще й ремесло знатимеш, — гукнула Беріл.

— Га?

— Ремесло!

— Ремонт двигунів! — загорлала Медді.

— Це і є ремесло. Краще, ніж човники у верстати закладати.

— За човники тобі гроші платять, — гукнула у відповідь Медді. — А мені грошей не дають.